

ROZHLEDY TECHNICKÝCH ZBRANÍ

ROČNÍK III. Redaktor: Podplukovník Ing. Dr. techn. Vladimír Hájek.

ČÍSLO 3.

Plukovník Ing. J. Čermák:

Diskuse o „14měsíční presenční službě u ženijního vojska“*)

Plk. Petřík podal v svém článku velmi dobré náměty, jak by se měl uspořádati výcvik ženijního vojska při zkrácené služební době. Je to jistě otázka naléhavá, která by se měla prodiskutovati hlavně důstojníky u trupy, nejen snad veliteli pluků, ale i veliteli nižších stupňů.

V svých poznámkách k jeho článku přidržím se jednotlivých statí plk. Petříka, které místy doplňuji nebo uvádím odchylné řešení. Autor článku hned s počátku klade určité podmínky, jichž splněním by se jistě dosáhlo úlevy. Nutno si však uvědomit, že tyto podmínky hned anebo vůbec splněny nebudou a že čtrnáctiměsíční služba je již zavedena. Je třeba se tedy přizpůsobiti situaci nyníjší. V úvodu se zmiňuje autor o nutnosti zjednodušení výcvik. metod. Jak provéstí toto zjednodušení?

Za hlavní zjednodušení bych pokládal provedení normalisace. Na př. válečné mosty jsou normalisovány, t. j. jejich materiál je přesně sestaven; nemusí se nic hledat, nic konstruovat, zkrátka, vše je připraveno. Stačí jen most z těchto součástek co nejjednodušeji sestavit. Velmi výhodné by bylo normalisovat i výpomocný materiál, podobně jako je tomu ve Francii. Tam totiž mají několik typů mostů pro určitá zatížení. Netřeba tedy mnoho konstruovat a přemýšlet. Stačí na př. v poli rozkaz: „Tam a tam se postaví výpomocný most typu I.“ Každý poddůstojník ví, jak takový most vypadá, materiál je připraven v zápolí, takže stačí objednat určitý počet metrů tohoto mostu.

O normalisaci v pozemní službě, která je velmi důležitá, jak i autor připomíná, se nebude proto dále rozpisovati.

Tím by se zjednodušil rovněž výcvik. Je sice pravda, že by důstojníci mohli z pohodlněti, kdyby měli vše připraveno, ale tomu se dá velmi snadno pomoci vhodným školením u pluku.

K 1. Požadavek 20 déle sloužících pro rotu neodpovídá dobře organizaci a proto bude asi těžko lze jej splnit. Bylo by postačitelé, aby dnešní početní stav déle sloužících byl zvýšen na 16 a bylo ho skutečně dosaženo.

Důležité je vydání příručky nejen pro poddůstojníky, ale i pro důstojníky, což bude ovšem možno až po vydání všech ženijních předpisů, neboť příručky mají obsahovati výtah z předpisů.

K 2. Nástup nováčků musí býti jednotný, jak autor i většina ženijních důstojníků navrhovala, a to nejlépe 1. září, v nejkrajnějším případě 1. října.

K 3. Specialisace výcviku pozemního a vodního. V zájemný poměr.

Autor v úvodu nechce specialisaci, ale o něco dále navrhuje od 1. května specialisaci uvnitř praporů. To je tedy téměř úplná specialisace,

*) Viz článek plukovníka Petříka „14měsíční presenční služba u žen. vojska“, Voj. rozhl. XIII, čís. 11—12. (Rozhl. techn. zbraní čís. 4, 1932.)

jenže by se vojíní nerozlišovali jmény „pionýr“ a „zákopník“, nýbrž že by se všichni jmenovali „ženisté“. Byli by to tedy specialisté, ale se stejným jménem. (Pozn. Od 1/9 resp. 1/10 do 30/4 nelze o specialisaci mluvit, neboť to bude více méně jen základní výcvik. Při dřívější 24- nebo 18měsíční presenční službě nebyla specialisace tak nutná. Vojín i poddůstojník se mohl uspokojivě vycvičit ve všech disciplínách. Nyní, myslím, se neobejdeme bez specialisace, neboť mám za to, že nebude možno vojína za 14 měsíců dostatečně vycvičit ve všech oborech. Rozeberu, zdali je výhodné cvičiti $\frac{2}{3}$ mužstva ve vodním výcviku a $\frac{1}{3}$ mužstva ve výcviku pozemním.)

Nelze upříti, že se vodní výcvik hůře doplňuje než výcvik pozemní. Nutno však uznat, že se přechody přes vodní toky, spojené se stavbou mostů, nebudou provádět každý den; budou to přece jenom více méně ojedinělé případy. Naproti tomu úprava terénu se všemi složkami, i nejobtížnějšími, a úprava komunikací bude se provádět stále zvláště na počátku válečných operací. Podkopový boj se snad nebude tak často provádět, ač se ani ho zříkati nesmíme.)

Nebylo-li lépe tento poměr vodního výcviku k výcviku pozemnímu v ženijním vojsku obrátit nebo alespoň upravit na poměr 1:1.*)

Samozřejmou podmínkou je, že by zákopníci, t. j. ženisté cvičení v pozemním výcviku, musili umět převážet a musili by být upotřebitelní jako výpomoc při stavbě mostu; naopak mužstvo specialisované ve vodní službě musí býti vycvičeno v pozemní službě tak, aby ho mohlo býti použito jako výpomoci v pozemních pracích.

Plk. Petřík navrhuje poměr mužstva 2:1 v prospěch vodního výcviku. Naproti tomu navrhuji poměr obrácený 1:2 v prospěch pozemního výcviku a jen v krajním případě 1:1.

Naše řeky, vyjma Dunaj a Labe, nejsou mohutné toky, takže myslím, že mnou navrhovaný poměr 2:1 v prospěch pozemní služby, v krajním případě poměr 1:1, by zcela dobře dostačoval.***) Ovšem správný poměr může určití jedině hlavní štáb podle svého úmyslu a podle druhů operací, hlavně počátečních. Rovněž v cizích armádách je v ženijním vojsku větší počet sapérů než pionýrů, jak ukazuje další tabulka.

Poměry sapérů a pionýrů v cizích armádách byly tyto:

	Sapéri	Pionýři	Délka pres. služby
V býv. rak.-uh. armádě***) asi	1 a $\frac{1}{4}$:	1	3 roky
v nynější francouzské armádě asi	3 a $\frac{1}{2}$:	1	1 rok
v nynější jihoslovanské armádě asi	1 a $\frac{1}{4}$:	1	2 roky
v nynější rumunské armádě asi	3 a $\frac{1}{2}$:	1	2 roky
v nynější italské armádě asi	4 :	1	$1\frac{1}{2}$ roku
v naší armádě podle plk. Petříka	1 :	2	14 měsíců
podle mého návrhu	2 :	1	14 měsíců
v krajním případě	1 :	1	14 měsíců

*) Poměru 2:1 by lépe vyhovoval ženijní prapor o 3 rotách. Rozmnožení ženijního vojska, vyplývající z této organizace, by lépe vyhovovalo potřebám v poli, neboť jen na udržování a opravu komunikací spotřebuje se značná část ženijního vojska. Má to i výhodu lepšího a snazšího disponování velitelem divise. Poměr 1:1 vyhovuje zase lépe nynější organizaci praporu o 2 rotách.

**) Již ve VR. 1925, str. 398 navrhoval škpt. ing. Hájek, opíraje se o poměry jihoslovanské ženiny, specialisaci ženijního vojska v poměru 1:1 a pokládal ji za tím nutnější, čím více se bude zkracovati presenční služba. Další úvahy o vodním a pozemním výcviku viz jeho repliku s mjr. Roczkem v témž ročníku na str. 465. Pozn. red.

***) Bývalá rak.-uh. armáda měla od 1/10 1924 14 praporů sapérů po 3 rotách a 8 praporů pionýrů po 4 rotách. Kdybychom tedy vzali v počet roty, byl by poměr sapérů k pionýrům 21:16.

V italské armádě sapéři jsou cvičeni i v stavbě lávek a menších mostů. Anglická armáda je rovněž specialisovaná, poměr jsem zjistiti nemohl.

Ženíjní vojsko v polské armádě reorganisací má býti specialisováno (délka presenční služby dosud 2 leta). Jediné maďarská armáda má výcvik jednotný, ale převládá služba vodní (asi jako u nás).

Rozumí se samo sebou, že by se výcvik řidičů a předáků pozemní služby zavedením navrhované specialisace nekonal. Nejlepším a vyzkoušeným vojínům, bez dalšího zvláštního školení, mohl by býti dán odznak právě tak, jako se udílí odznak střelcům.

Alternativu, kterou autor uvádí, t. j. určití z každé rotý 20 mužů pro pozemní výcvik, je vlastně nynější praxe. Toto mužstvo bylo sloučeno u mého pluku (a myslím, že i u ostatních pluků) vždy v jeden cvičný oddíl, čímž bylo dosaženo jednotnosti výcviku.

K 4. Rozvržení výcvikové doby.

Plk. Petřík věnuje trháni (budu místo „trháni“ používatí vhodnějšího názvu „ničení“) jen 50 půdnů; nevím, zda to dostačí, neboť tato disciplína je velmi důležitá a velmi odpovědná nejen pro důstojníka, ale i pro poddůstojníka a vojína. V ničení musí býti vycvičeni všichni vojíni, neboť na tyto práce v poli, hlavně na počátku, nebude nikdy dostatek mužstva.

Předpokládejme nástup nováčků 1/10. Rozdělení výcviku by bylo:

Období:

- od 1/10—15/10 pěší výcvik,
- od 16/10—30/11 pěší výcvik (40 půdnů), vodní výcvik (60 půdnů),
- od 1/12—31/3 teoretické školení, a pokud počasí dovolí, i praktické školení, poddůstojnická škola (1/11 do 28/2) a kursy (týdně: 3 půdny pěší, bojový a střelecký výcvik, 3 půdny pozemní a ničení, 3 půdny vodní výcvik, hlavně stavba mostů válečných a výpocných, 2 půdny ostatní elementární předměty, organisace a j.),
- od 1/4 —31/8 a) jednotka pro vodní službu týdně:
8 půdnů vodní výcvik,
2 půdny pozemní výcvik a ničení,
1 půden pěší, bojový a střelecký výcvik,
b) jednotka pro pozemní službu týdně:
7 půdnů pozemní služba a ničení,
3 půdny vodní,
1 půden pěší, bojový a střelecký výcvik.

Období:

- od 1/9 —20/9 větší společná cvičení z vodní a pozemní služby.
- od 21/9 —30/9 příprava cvičitelů pro nováčky. Ostatní mužstvo pokračuje ve výcviku.
- od 1/10—30/11 společná cvičení ve vodní i pozemní službě. Počet cvičících bude zmenšen o cvičitele, kteří budou cvičiti nováčky.

V obdobích:

- od 1/9—20/9 a 1/10 až 30/11 pracují společně při cvičeních vodních jako výpomoc jednotky pro pozemní službu; při pozemních cvičeních zase vypomáhají jednotky určené pro vodní službu. Tím by se dosáhlo jistého souladu ve

spolupráci obou jednotek (pozemní a vodní). Strážní službu zvláště neuvádím, neboť je u každého ženijního pluku jiná. Bude to jistě zatížení, které nezmění poměr půldnů v jednotlivých disciplínách, bude-li rozloženo stejnoměrně na všechny předměty.

K 5. Výchova a výcvik poddůstojníků.

Co se týče poddůstojníků, je zajímavé srovnati jejich výchovu a výcvik při 18měsíční službě při podzimmním nástupu, jaký jsme měli dříve, a při výcviku 14měsíčním.

Rozdělení cvičitelů (mimo gážisty) při:

18měsíční službě. Nástup 1/10		14měsíční službě. Nástup 1/10
Od 1/10—30/11	První voj. techn. výcvik	první techn. voj. výcvik
cvičitelé	d. sl. pdúst. + akt. pdúst. staršího roč.	d. sl. pdúst. + akt. pdúst. staršího roč.
1/12—28/2	zimní období, školení převážně teoreticky, pdúst. škola a různé kursy	zimní školení převážně teore- tický, pdúst. škola a různé kursy
cvičitelé	d. sl. pdúst. + akt. pdúst. staršího ročníku	jen d. sl. pdúst.
1/3—30/9	praktický výcvik	praktický výcvik
cvičitelé	d. sl. pdúst. + absolventi pdúst. školy téhož ročníku	d. sl. pdúst. + absolventi pdúst. školy téhož ročníku
	1/10—30/3 další školení prak- tické i teoretické	1/10—30/11 další školení prak- tické
cvičitelé	d. sl. pdúst. + akt. pdúst. téhož ročníku	d. sl. pdúst. + akt. pdúst. téhož ročníku.

Vidíme, že je rozdíl v cvičitelích jen v období od 1/12 do 28/2. V tomto období však nemůžeme mnoho prakticky cvičiti (záleží to ovšem na počasí). Nejvíce možno prakticky cvičiti pěší výcvik a pozemní službu. K tomu nepotřebujeme tolik cvičitelů jako pro vodní výcvik a myslím, že vystačíme s déle sloužícími, budeme-li jich ovšem míti alespoň systemisovaný počet. Tedy, co se týče výcviku, budeme na tom hůře, ale nebude to nijak tragické. Dělit již poddůstojnickou školu na oddělení vodní a pozemní, jak autor navrhuje v tabulce za 4., nepokládal bych za vhodné, neboť na specialisaci je dosti času až po ukončení pdúst. školy jako u ostatního mužstva, t. j. 1/4. Specialisace není v tomto období ani dost dobře možná (je zima).

Horší věc je ta, že po dvouměsíčním výcviku (dříve po 6 měsících) budou někteří vojíní nuceni zaujmouti místa v kancelářích, správkárnách atd. To bude bolestné, neboť pak takový vojín, který přijde na cvičení ze zálohy, nebude umět nic, i když se bude přísně dbát toho, aby se alespoň dva půldny týdně výcviku zúčastnil. (Více není zase možno, aby chod služby netrpěl.)

Další nevýhoda bude ta, že do strážní služby budou veleni vojíní již po dvouměsíčním výcviku. Je nasnadě, že jim nelze svěřiti funkci velitelů stráží. To musí v tomto období, t. j. od 1/12 do ukončení poddůstojnické školy, vykonávati déle sloužící.

K 6. Dobrovolníci.

Máme za to, že by dobrovolníci nepřinesli valné ulehčení a komplikovali by výcvik. Teoreticky by to bylo výhodné, kdybych mohl z nich utvořit jednak poddůstojnickou školu, kterou bych ukončil před propuštěním staršího ročníku, jednak nahraditi odcházející staré mužstvo na místech písařů a jinak dočasně jinam přikázaných. To by znamenalo mít značný počet dobrovolníků, ale tím by se zase snížil počet nováčků normálně nastupujících. Byl by to vlastně dvojí nástup, který není výhodný.

K 7. Výchova a výcvik aspirantů.

Plk. Petřík navrhuje dobu školení aspirantů devítiměsíční. Byl bych spíše pro zkrácení.

Výběr dorostu pro záložní důstojníky ženijního vojska se řídí podle předběžného vzdělání. Jsou to:

- 1) diplomovaní inženýři,
- 2) studující vys. učení technického nejméně s I. státní zkouškou,
- 3) absolventi vyšší průmyslové školy.

Všichni tito mají značné předběžné vzdělání technické.

Když se jim v ženijním učilišti nebudou opakovati věci, které znají z civilních škol, mám za to, že 6měsíční až 7měsíční školení dostačí a že budou do konce ledna nebo února vyškoleni tak, aby jich bylo lze dobře použít u pluků.

Ponechají-li se aspiranti dlouho v ženijním učilišti, nebudou mít dostatečnou praxi ve vystupování a v disponování svěřenými jednotkami. Praxi si osvojí při troše dobrého dozoru lépe u pluku, kde jediné mohou býti na velitelských místech, než v ženijním učilišti, neboť mentalita každého učiliště je spíše učít, t. j. pěstovat teorii (než cvičit), t. j. do dávat praxi.

Časové rozdělení výchovy aspirantů při nástupu 15/7 by bylo asi toto:

Období od 15/7 do 30/11 praktický vojensko-technický výcvik.

Období od 1/12 do 31/1 resp. 28/2 teorie a praxe. Oboje v ženijním učilišti. Na konec zkoušky.

Období od 1/2 event. 1/3 praktický výcvik u ženijních pluků. Příchod aspirantů k plukům před zahájením letního výcviku bude jim prospěšný proto, aby se seznámili se službou u pluků a vžili se do nového prostředí.

Dva měsíce před propuštěním zkouška na důstojníka v záloze.

Pro srovnání uvádím, že v býv. rak.-uh. armádě byli jednoroční dobrovolníci školeni ve školách 8 měsíců, v nynější francouzské armádě jsou školeni 6 měsíců a v nynější italské armádě 6 měsíců.*)

K 8. Kárné oddíly.

Sloučení neukázněných a mravně úchylných vojáků ve zvláštní kárné oddíly nepokládám za dobře možné.

K 9. Organizace.

Se zřízením cvičné rotu u pluku celkem souhlasím, neboť ve skutečnosti se to u ženijních pluků tak provádí. Netřeba však organisovat zvláštní (t. j. další) rotu, poněvadž tento úkol by mohla převzít některá rámcová rota.

*) Autor zde nepřipomíná, že jak ve Francii, tak i v Itálii je zavedena předvojenská výchovu mládeže. Pozn. red.

Jedno z možných řešení by mohlo býti toto:

1) Bude-li specialisace zákopníků a pionýrů v poměru 1 : 2 nebo 2 : 1, provádějí výcvik oněch $\frac{2}{3}$ mužstva (buď zákopníků nebo pionýrů) u každého praporu v období specialisace plné roty.

Zbytek, t. j. $\frac{1}{3}$ mužstva od každého praporu, sloučí se od celého pluku v jednu jednotku a její výcvik se svěří jedné rámcové rotě.

Druhá rámcová rota je k dispozici pro výcvik záložníků a poddůstojnickou školu, neboť časově cvičení záložníků a poddůstojnická škola neokolují.

Po nástupu nováčků převezmou nováčky zase plné roty (v tomto období specialisace není). Staré mužstvo bez cvičitelů pro nováčky cvičí poslední dva měsíce sloučeno od celého pluku v jednu jednotku společně, aby si navyklo spolupráci, jak o ní byla zmínka na konci stati k 4.

Tento výcvik by mohl býti svěřen zase jedné rámcové rotě, neboť v tomto období specialisace už není.

Vystačíme tedy s rámcovými rotami.

2) Bude-li specialisace v poměru 1 : 1, nutno prováděti výcvik v období specialisace u praporu ve dvou rotách, t. j. jedna rota zákopnická a druhá rota pionýrská, čímž by bylo rámcových rot praporů pro výcvik využito.

Proto by bylo výhodné ze záložníků, kteří zpravidla konají cvičení rovněž v období specialisace, utvořiti ad hoc zvláštní cvičící jednotku. Rozdělovat záložníky k příslušným rotám se neosvědčilo, neboť mají-li si zopakovati všechny disciplíny, nelze jejich program sloučiti s programem nováčků.

Z tohoto hrubého řešení plyne, že je velmi důležité, aby ženijní pluk byl dostatečně vybaven gázisty. Bylo by v zájmu služby, aby početní stav gázistů byl úměrně k zvýšeným požadavkům rozmnožen. Jako nejmenší požadavek je nyní systémisovaný počet, kdy je ještě možno pracovati, ale již s velkými obtížemi.

Tento počet gázistů musí býti bez výminky ve skutečnosti u pluku, alespoň v letním období, t. j. od 1/4—30/11, a ne jen na papíře, jako je tomu nyní, kdy pluk má v letním období o 8 i více důstojníků méně. Bylo by proto výhodné, aby u každého pluku bylo několik důstojníků nad systémisovaný počet, aby tohoto minimálního, t. j. nynějšího systémisovaného počtu, bylo za všech okolností dosaženo, i když budou někteří důstojníci na nějaký čas přikázáni jinam nebo budou v kursech.

Z á v ě r e č n ě ú v a h y.

Je zcela možné, že skutečnost nás přivede k jinému, lepšímu řešení, než uvádím, a proto by prozatím nebylo účelné zaváděti nějaké podstatné změny v organizaci a výcviku (kromě specialisace). První období 14měsíční služby dá zajisté dosti návrhů, jak tento výcvik uspořádat.

Jsem si dobře vědom, že specialisace v malé armádě je nevýhodná. Tyto poznámky jsem napsal také jen proto, aby, bude-li specialisace nařízena, byl event. upraven vyhovující poměr mezi počtem poddůstojníků a vojínů vycvičených ve vodní službě a počtem poddůstojníků vycvičených v pozemní službě podle armádních požadavků.

Jsou zde jistě oprávněné námitky, že pionýry naučíme kdekoli v poli poměrně lehce a v kratší době běžným pozemním pracím, kdežto naopak, vycvičiti sapěra až v poli ve vodní službě je obtížnější a je k tomu třeba

řeky. Tyto námitky jsou vyvráceny v článku k 3, kde je zdůrazněno, že jednotky pro pozemní službu musí umět převážet a poskytovat výpomoc při stavbě mostů, a naopak, že jednotky pro vodní službu musí ovládat ničení a býti dobře použitelné jako výpomoc při úpravě terénu. Musíme si však býti dobře vědomi toho, že při konfliktu budeme potřebovat co nejvíce jednotek dobře vycvičených v pozemní službě a v ničení a k tomu mnohem dříve než jednotek vycvičených ve vodní službě.

Priznejme si upřímně, že pozemní služba byla u nás hodně zanedbávána jednak z nedostatku času, neboť nelze obě disciplíny (jak vodní, tak i pozemní) skutečně dostatečně procvičiti, jednak, že se hřešilo na frázi „To si udělá pěchota sama“ a že se dále vybírali pro pozemní službu vojíní méně hodnotní. Myslím, že právě pozemní služba vyžaduje lidí bystřejších, inteligentnějších; zde nepůjde jen o kopání, ale o speciální práce a o řízení prací. Vezmeme-li v úvahu případy ostrahy a krytu hranic, vynikne nám teprve důležitost pozemního výcviku a nutnost mítí inteligentní mužstvo.

Nyní jsme vlastně specialisováni, ale jen pro vodní službu. Věnovali jsme téměř všecken čas vodnímu výcviku. Na př. plavba loďkami zabrala nám značnou část času a přece to není tak svrchovaně důležité. Důležitější je jistě plavba pontony, převážení a kotvení. Za svého pobytu ve Francii v l. 1923—24 nevzděl jsem u pluků 7 a -17 (tyto tvoří brigádu pontoniérů) ani jednu loďku.

Je pravda, že pozemní výcvik bude vyžadovati peněz, ale ty můžeme ušetřit zase na materiálu pro vodní výcvik. Zničí-li se tohoto materiálu o 40% méně, bude dost peněz, aby se mohly provádět i složitější práce.

Dále možno prováděti na př. stavbu silnic tam, kde je jich opravdu třeba (Brdy—Malacky a jiné prostory vojensky důležité) a nikoli na cvičišti, aby se musily zase rušit. Cvičení stavbu betonových úkrytů, pozorovatele a j. je sice nákladné, ale mohou se prováděti tam, kde je možno jich účelně upotřebit (na př. děl. střelnicích a na jiných místech vojensky důležitých). Tím způsobem bychom pomohli vojenské správě v mezích rozpočtu pro výcvik budovati důležité objekty, na které není dosti jiných finančních prostředků.

Doslov

k námětům plukovníka ing. Jana Čermáka.

Své názory a návrhy jsem čerpal jednak z dlouholeté praxe velitelské, jednak i z názorů velmi mnohých ženijních důstojníků, s nimiž jsem o věci důkladně rozmlouval. Má stručnost v některých statických věcech byla zřejmě na újmu; proto s laskavostí redakce doplňuji svůj článek.

První z mých nejdůležitějších předpokladů zkrácení presenční služby, t. j. jednotný podzimní nástup nováčků (1. října), se již uskutečnil; byť i ne úplně podle přání a potřeby ženijního vojska. Nastanou opět při prodlouženém období podzimním ve vodním výcviku dosti násilné změny v konstituci nováčka nezvyklého těžké námaze. Obávám se, že ženijní vojsko bude mítí opět smutný primát plicní tuberkulosity, jako jej mělo v letech 1925—1927 po zavedení 18měsíční presenční služby (viz vojenskou příručku pplk. MUDr. K. Zrůnka: Vojenská hygiena a epidemiologie, str. 442).